

نظام حقوقی حفاظت از محیط زیست

در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن

مؤلف:

حسین آسترکی

دانشجوی دکترای تخصصی حقوق بین‌الملل عمومی

شابک	۴-۲۱۴-۳۴۶-۶۰۰-۹۷۸: ۷۵۰۰۰ ریال
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۹۷۴۷۸
عنوان و نام پدیدآور	نظام حقوقی حفاظت از محیط‌زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن / مولف حسین آسترکی.
مشخصات نشر	تهران: کتاب آوا، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	۱۵۳ ص.
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	حقوق محیط‌زیست
موضوع	معادن و ذخایر معدنی - ایران - جنبه‌های زیست‌محیطی
رده‌بندی دیوئی	۳۴۴/۰۴۶
زبانی	۱۳۹۴ ن ۶۱۵/۸۵ K۳۵
سرشناسی	آسترکی، حسین، ۱۳۵۰
ویراست نویسی	فیبا

نظام حقوقی حفاظت از محیط زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	حسین آسترکی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۵
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۷۵۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۲۱۴-۰۴

نشانی مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پست حقیقت، پلاک ۴، واحد ۴

شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۶۶۹۷۹۹۳ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۹۷۴۶۴۵ دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸

www.avabook.com Email: avabook_kazemi@yahoo.com

نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد، جنب دادگستری

شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات کتاب آوا محفوظ است.
هرگونه کپی‌برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است و متخلفان طبق قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند

فهرست مطالب

مقدمه	۱۲
فصل اول: ملاحظات زیست محیطی و نظام حقوقی مربوط به فعالیت‌های اکتشافی معدن	۲۱
گفتار او - آثا زیست محیطی عملیات اکتشاف	۲۳
بحث اول - معرفی و آشنایی با عملیات اکتشافی معدن و تاثیرات زیست محیطی ناشی از آن	۲۳
بند اول - نقشه برداری و بررسی‌های زمین شناسی	۲۳
بند دوم - نمونه برداری و اکتشافی	۲۴
بند سوم - بررسی‌های ژئوتکنیکی	۲۴
بند چهارم - آتشفشانی	۲۵
بند پنجم - احداث راه‌های دسترسی و جاده‌ها	۲۵
بند ششم - عملیات حفاری	۲۶
بند هفتم - حفر ترانشه	۲۷
بند هشتم - ایمن سازی حفاریات اکتشافی	۲۷
گفتار دوم - توصیه‌های زیست محیطی در فعالیت‌های اکتشافی معدن	۲۸
مبحث دوم - نحوه مدیریت صحیح در فعالیت‌های اکتشافی معدن با تاکید بر محیط زیست	۲۹
بند اول - حفاظت از خاک	۲۹
بند دوم - حفاظت حیات وحش و زیستگاه‌ها	۳۰
بند سوم - حفاظت منابع آب	۳۱
بند چهارم - صدا	۳۱
بند پنجم - گرد و غبار	۳۲
بند ششم - جاده‌های دسترسی	۳۲
بند هفتم - پسماند و مواد زاید کارگاهی	۳۳
بند هشتم - سوخت، روغن‌های روان ساز و مواد خطرناک	۳۳
بند نهم - جلوگیری از آتش سوزی	۳۴
گفتار سوم - نظام حقوقی حاکم بر محیط زیست در فعالیت‌های معدنی	۳۴

مبحث سوم- معرفی و تجزیه و تحلیل قوانین و مقررات عام زیست محیطی مربوط به فعالیت‌های معدنی ۳۴

بند اول- قانون معادن ۳۵

بند دوم- قوانین برنامه ای پنج ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران ۴۱

بند سوم- قانون اصلاح قانون معادن ۴۵

بند چهارم- قانون نظام مهندسی معدن ۵۱

گفتار چهارم- قوانین و مقررات زیست محیطی مربوط به اکتشاف معدن ۵۴

مبحث چهارم- معرفی و تجزیه و تحلیل قوانین و مقررات خاص زیست محیطی مرتبط با فعالیت‌های

اکتشافی در معدن ۵۴

بند اول- قانون معادن مرتبط با فعالیت‌های اکتشافی ۵۴

بند دوم- قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ۶۴

گفتار پنجم- آئین نامه‌ها و دستورالعمل‌های زیست محیطی مربوط به اکتشاف معدن ۶۷

مبحث پنجم- معرفی و تجزیه و تحلیل آئین نامه‌ها، برنامه‌های جامع و ضوابط زیست محیطی مرتبط با

فعالیت‌های اکتشافی در معدن ۶۷

بند اول- آئین نامه اجرایی آئین نامه معدن در فعالیت‌های اکتشافی ۶۸

بند دوم- آئین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ۷۰

بند سوم- برنامه جامع مدیریت آلودگی هوا و آلودگی‌های اکتشافی ۷۴

فصل دوم: ملاحظات زیست محیطی نظام حقوقی مربوط به فعالیت‌های استخراجی معدن ۷۷

گفتار اول- طبقه بندی انواع آلاینده‌های ناشی از فعالیت‌های استخراجی معدن ۷۸

مبحث اول- شناسایی و کنترل آلودگی هوا، آب، خاک و صوت در فعالیت‌های استخراجی معدن ۷۹

بند اول- آلودگی هوا و حدود مجاز آن ۷۹

بند دوم- آلودگی آب و حدود مجاز آن ۸۳

بند سوم- آلودگی خاک و حدود مجاز آن ۸۴

بند چهارم- آلودگی صوت و حدود مجاز آن ۸۵

گفتار دوم- عوارض زیست محیطی فعالیت‌های استخراج معدن و نحوه کنترل آنها ۸۸

مبحث دوم- شیوه‌های کنترل تهدیدهای زیست محیطی در فعالیت‌های استخراجی معدن ۸۸

بند اول- حفاری ۸۸

بند دوم- آتشباری ۹۳

بند سوم- بارگیری ۹۴

بند چهارم- باربری ۹۶

بند پنجم- ابله‌شنگه باطله و کنترل آن.....	۹۸
گفتار سوم- عوارض، اثرات و مشکلات زیست محیطی روش‌های استخراج معادن.....	۱۰۱
مبحث سوم- تأثیرات روش‌های استخراج معادن بر روی محیط زیست.....	۱۰۱
بند اول- معادن سطحی.....	۱۰۱
بند دوم- معادن زیرزمینی.....	۱۰۴
بند سوم- تأثیر زیست محیطی مواد معدنی.....	۱۰۶
گفتار چهارم- قوانین و مقررات زیست محیطی مربوط به استخراج معدن.....	۱۱۳
مبحث چهارم- معرفی و تجزیه و تحلیل قوانین و مقررات خاص زیست محیطی مرتبط با فعالیت‌های استخراجی در معدن.....	۱۱۳
بند اول- قانون معادن مرتبط با فعالیت‌های استخراجی معدن.....	۱۱۳
بند دوم- قانون میراث طبیعی.....	۱۱۵
گفتار پنجم- آئین نامه‌ها، دستورالعمل‌های زیست محیطی مربوط به استخراج معدن.....	۱۱۹
مبحث پنجم- معرفی و تجزیه و تحلیل آئین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و ضوابط زیست محیطی مرتبط با فعالیت‌های استخراجی در معدن.....	۱۱۹
بند اول- آئین نامه اجرایی قانون معادن در آئین‌های استخراجی.....	۱۲۰
بند دوم- آئین نامه تهیه معدن.....	۱۲۲
بند سوم- آئین نامه ایمنی در معادن.....	۱۲۶
بند چهارم- برنامه جامع مدیریت محیط زیست معادن.....	۱۳۳
بحث و جمع بندی.....	۱۳۶
نتیجه گیری.....	۱۴۳
پیشنهادهات.....	۱۴۸
فهرست منابع فارسی.....	۱۵۰
فهرست مقاله‌ها و برنامه‌ها.....	۱۵۱
فهرست قوانین، مقررات و آئین نامه‌ها.....	۱۵۲
فهرست منابع انگلیسی.....	۱۵۴

مقدمه

معادن در واقع همان ذخیره معدنی یا کانسار می باشد که مواد معدنی یا کانی را در دل خویش جای داده است.

ارزش اقتصادی معدن به کانی یا همان ماده معدنی بست. معادن از نظر جغرافیایی در سرتاسر کشور پراکنده اند.

معادن در یک تقسیم بندی، معادن سطحی و معادن زیرزمینی را شامل می شوند و در تقسیم بندی دیگری شامل معادن فلزی و غیرفلزی می باشند.

معادن فلزی مانند معادن مس، آهن و طلا می باشند و معادن غیرفلزی مانند معادن زغال سنگ و ... می باشد.

اثرات معدنکاری هم بر روی محیط زیست انسانی و هم بر روی محیط زیست طبیعی تاثیر می گذارد.

در این تحقیق نظام حقوقی حفاظت از محیط زیست در امور اکتشاف و بهره برداری از معادن در ایران مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار می گیرد.

تمرکز بر روی رویکرد حقوقی و بحث تقنین و اجرای قوانین و نظارت و دادرسی قضایی می باشد.

در حفاظت از محیط زیست پیرامون معادن بایستی از یک سری اصول حقوق محیط زیست کمک و یاری گرفت. اصل حاکمیت، اصل منع استفاده زیان بار از سرزمین، اصل توسعه پایدار، اصل استفاده متصفانه، اصل احتیاط، اصل پیشگیری، اصل تساوی، اصل حسن هم جویی و اصل میراث مشترک بشریت همگی ضامن بهبود و پیشرفت و محافظت هر چه بیشتر از محیط زیست خصوصا امور مربوط به معادن می باشد.

معادن در شهرها و روستاها متولی عام آن وزارت صنعت، معدن و تجارت می باشد و چنانچه معدنی در ملک خصوصی افراد قرار داشته باشد بهره بردار می بایست طبق قانون درصدی به ملک پرداخت نماید.

در مناطق ویژه اقتصادی مانند سایر مناطق ملی، امکان بهره‌برداری وجود دارد. در مناطق روستایی نیز تصدی امور بهره‌برداری دولتی است و همان متولی عام آن که وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد که می‌تواند بهره‌برداری از معادن توسط بخش دولتی و یا بخش خصوصی صورت پذیرد.

در خصوص سابقه تحقیق در سال ۱۳۹۰ توسط بهنیا در ارتباط با استخراج بیش از حد از معادن و عدم توجه به توسعه پایدار تحقیقی صورت پذیرفته است و همچنین در سال ۱۳۹۱ نیز توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در ارتباط با تناقضات قانونی محیط زیستی در بخش معدن پژوهش‌هایی انجام گرفته است.

در خصوص دستورات انجام تحقیق دغدغه اصلی که همان خلا مباحث حقوقی در برخی از ابعاد کشف شده به نظر می‌رسد، می‌باشد، به چشم می‌خورد که علاوه بر آن در بخش نظارت نیز این خلا قوانین به خاطر اینده‌نگری توسعه‌ای مبتنی بر قواعد موجود است، مشهودتر است.

نکته هم در وزارت صنعت، معدن و تجارت و هم در سازمان حفاظت محیط زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن مابینش نای اساسی مواجه هستیم که با مطرح کردن این امر مهم می‌بایست آسیب شناسی و مورد بررسی تجزیه و تحلیل قرار بگیرد.

همانطوریکه در ابتدای بحث اشاره شد از میان مراحل مختلف فعالیت‌های معدنی، اکتشاف کم‌ترین تأثیر زیست محیطی را به همراه دارد و این اثرات را با مدیریت صحیح می‌توان به حداقل رساند.

۱- در یک فعالیت اکتشافی موارد زیر قابل توجه است:

- بردن گیاهان
- آلودگی جانوران
- به هم ریختن خاک، فرسایش خاک و رسوب‌گذاری رودخانه‌ای
- گسترش علف‌های هرز
- سر و صدا، نور و گرد و غبار
- ایجاد مرگ‌ومیر برای ساکنان منطقه
- آلودگی آب و خاک

در مورد فعالیت‌های استخراجی، کنترل مهندسی شامل طراحی معادن، انتخاب تجهیزات مناسب، انتخاب و آموزش منابع انسانی و مدیریت این منابع برای رسیدن به اهداف ایمنی، بهداشت و تولید است.

عملیات استخراج معادن شامل عملیات حفاری، آتشباری، بارگیری، باربری، مواد باطله، خدمات فنی (نهویه، آبکشی و نظایر آنها) و سایر عملیات استخراج (تخریب کارگاه استخراج، پر کردن کارگاه استخراج و نظایر آنها) است. لذا قوانین و ضوابطی برای فعالیت‌های مختلف تدوین شده است، با رعایت این قوانین و ضوابط می‌توان خطرات ناشی از فعالیت‌های مختلف را کاهش داد.

واقعیت تلخ و تاسف‌برانگیز آن است که پس از بروز انقلاب صنعتی در قرن هجدهم، محیط زیست مقهور حس زیاده‌طلبی انسان‌ها شد و بهره‌برداری بی‌رویه از محیط زیست که با آلودگی‌های مختلف همراه بود، گونه‌های گداه‌ی و جانوری بی‌شمار، حتی حیات انسان را در معرض خطر قرار داد.

تا اواسط قرن بیستم با محدودیت‌های بی‌نهایتی چندی مواجه نبود، با انجام تحقیقات علمی مختلف و تشکیل کنفرانس‌های ۱۹۷۲ استکه‌ام و ۱۹۶۱ ریودوژانیرو، تنظیم اسناد جهانی و منطقه‌ای مختلف و اصل توسعه پایدار، نقطه تعادل میان بهره‌برداری و حفاظت از محیط زیست، که همان رفاه جمعی نسل حاضر و نسل‌های آینده بشر قلمداد شد. به عقیده طرفداران محیط زیست، در اثر آزادسازی تجارتی حجم فعالیت‌های اقتصادی از جمله فعالیت‌های معدنی گسترش یافته و استفاده از منابع معدنی و انرژی به شکل نامناسبی افزایش پیدا می‌کند.

استخراج معدن یکی از قدیمی‌ترین فناوری‌های بشری است که حداقل ۵۰۰۰ سال قدمت دارد. گرچه معدنکاری‌های امروز از نظر فناوری پیچیده‌تر است اما فرایندهای اساسی آن تغییر نکرده است. با معدنکاری و فلزگدازی می‌توان فلزات با ارزش را از سنگ معدن جدا کرد.

۱- در میان طبیعت، کار و سرمایه به عنوان عوامل تولید و مدیریت و تکنولوژی اصولاً طبیعت و به تعبیری دیگر محیط زیست، سرمایه‌ای بی‌بدیل، که سرمایه نسل‌های آینده نیز می‌باشد و حیات آن در گرو فعالیت نسل حاضر در بهره‌برداری از آن می‌باشد.

شرط اقتصادی بودن این روش‌ها آن است که عیار سنگ معدن بالا و منابع انرژی ارزان باشد و آسیب‌های زیست محیطی نیز به خوبی تحمل شود. گرچه این شرایط بر قسمت عمده تاریخ بشر غلبه داشته، اما وضع به تدریج در حال تغییر است.

بهره‌برداری‌های اولیه معادن باعث شده که فعالیت‌های معدنی امروزه به‌ناچار به سمت کانی‌های کم عیار کشیده شود. منابع انرژی تجدید ناپذیر نیز کمیاب و در حال از بین رفتن است و نگرانی‌های مربوط به نابودی محیط زیست و تهدیدهای آن نسبت به سلامت انسان و سایر گونه‌ها نیز روندی رو به رشد یافته است. اما به علت رشد جمعیت و توسعه فناوری، تقاضا برای کانی‌های معدنی نیز رو به افزایش است.

معدن‌کشی و استخراج منابع کانی بر منبع آب، خاک، هوا و منابع زنده تاثیر بسیار دارد و در نتیجه افزایش تقاضا از مسکن و خدمات در مناطق معدنی، پیامدهای اجتماعی نیز به بار می‌آورد. منابع معدنی شامل کانی‌ها و آب زیر زمینی می‌باشد. شناسایی، پی‌جویی و اکتشاف از جمله مواردی هستند که در واقع زیر بنای یک عملیات استخراج اقتصادی می‌باشد.

تاثیر استخراج کانی‌ها بر محیط زیست بسته به عواملی نظیر کیفیت سنگ معدن، روش‌های استخراج، شرایط آب‌وهوای محل، نوع اسید و سنگ، مقیاس عملیات، پستی و بلندی و بسیاری از عوامل وابسته دیگر، متغیر است. مثلاً تأثیر مرحله اکتشاف به مراتب کمتر از مراحل استخراج و فراوری است. به علاوه استفاده از منابع کانی آثار اجتماعی عمده‌ای نیز به همراه دارد.

فعالیت‌های اکتشافی ممکن است از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌های دورسنجی هوایی و ماهواره‌ای تا عملیات صحرایی، شامل نقشه‌برداری و گمانه‌زنی وسیع باشد. آثار زیست محیطی مرحله اکتشاف عموماً از همه مراحل کمتر است، مشروط به اینکه در مناطق که در زیر آنها لایه

۱- هدف از شناسایی: نقشه‌برداری کسب دید کلی نسبت به منطقه، شناخت و تعیین محدوده جهت پی‌جویی کانی‌ها و همچنین شناخت فاکتورهای مؤثر می‌شود.

۲- هدف از پی‌جویی: تعیین مکان نهایی استخراجی توسط روش‌های زمین‌شناسی، ژئوفیزیکی و روش‌های ژئوشیمیایی در بررسی‌های صحرایی می‌باشد.

۳- هدف از اکتشاف: مطالعه تفصیلی نواحی بازرسی شده است. لازم به ذکر است روش‌های اکتشاف همان روش‌های بکار گرفته در پی‌جویی است با این توضیح که منطقه به صورت جزئی‌تر و دقیق‌تر مورد بررسی قرار می‌گیرد.

پرموفا^۱ است؛ دقت کافی صورت بگیرد. استخراج و فراآوری منابع کانی عموماً بر منابع زمین، هوا، آب و منابع زیست شناختی تأثیر زیادی بر جا می‌گذارد، به علاوه این فعالیت‌ها آثار اجتماعی نیز به همراه دارد.

خوشبختانه با نگاهی اجمالی بر وضعیت قوانین زیست محیطی در ایران از ابتدا تا کنون گویای این مسئله است که همه مسئولین و مراجع تصمیم‌گیر مملکتی و همه مردم توجه بیشتری نسبت به این امر نشان داده، بطوریکه قوانین مربوط به محیط زیست از چند تبصره در قانون برنامه پنجساله اول، توسعه به چند ماده قانونی در برنامه پنجساله سوم توسعه و نهایتاً به یک فصل در برنامه پنجم - چهارم و پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، ارتقا پیدا کرده است. امید است که این وضعیت همچنان به صورت رو به رشدی را در پیش داشته باشد، اما به نظر می‌رسد در تدوین قوانین جدید نیز به این مسائل توجهی نشده است.

بطور مثال تصویب‌نامه در خصوص تشکیل ستاد اجرایی استان به منظور اجرای مصوبات کارگروه توسعه بخش معدن در استان‌ها ستاد اجرایی توسعه بخش معدن در هر استان عنوان مصوبه‌ای است که کارگروه تازه تأسیس توسعه بخش معدن دولت در تاریخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۹۱ به تصویب رساند.

در بند ۲ ماده این تصویب‌نامه در بیان تعهدات کارگروه‌ای استانی توسعه بخش معدن آمده است:

«برنامه‌ریزی و نظارت بر معادن برای فعال نمودن محدوده‌های استانی که غیر فعال و راکد و تعیین تکلیف محدوده راکد و غیر فعال و محدوده‌های دارای پتانسیل معدنی واقع در مناطق چهارگانه محیط زیست و فعال نمودن فعالیت‌های معدنی بر اساس قانون اصلاح قانون معادن و از طریق فراخوان عمومی در راستای استفاده بهینه از ذخایر معدنی و راهداری معادن است».

این بند، پرمناقشه‌ترین بند این مصوبه است، چرا که در آن به صراحت صحبت از معدنکاری در مناطق چهارگانه شده است. در صورتیکه در اکثر مقررات و آئین‌نامه‌ها هر گونه مجوز و

۱- لایه‌ای که در آن همیشه یخ وجود دارد.

فعالیت و بهره‌برداری از منابع معدنی را منوط به کسب موافقت از سازمان حفاظت از محیط زیست الزامی می‌داند.^۱

در بند ۲۳ ماده ۱ قانون متمرکز وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶ آمده است که، صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی با رعایت مقررات زیست محیطی به عهده وزارت صنایع و معادن بوده و کلیه قوانین و مقررات و تصویب‌نامه‌های مغایر با این بند لغو می‌گردد.

در مصوبه شماره ۲۵۰ شورای عالی حفاظت محیط زیست مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۸ آمده است که به استناد ماده ۱۰۵ قانون برنامه پنجساله سوم کلیه فعالیت‌های معدنی اعم از کانه‌کشی، کانه‌آرایی و فرآوری منابع معدنی را مشمول ارزیابی پیامدهای زیست محیطی تعیین و تهیه گزارش ارزیابی زیست محیطی بر اساس الگوهای مصوب سال ۱۳۷۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست می‌داند.^۲

با توجه به مواردی که ذکر شد دید این پرسش اصلی مطرح می‌گردد که چالش‌های نظام حقوقی حفاظت از محیط زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن کدامند؟ چرا با وجود داشتن قانون معادن و همچنین سایر قوانین برنامه‌ای پنجساله و قانون نظام مهندسی معادن،

۱- پیوسته مثال در بخشنامه شماره ۱۹۰۰۹۸/۶۰ تاریخ ۱۳۹۱/۰۷/۲۴ وزارت صنعت، معدن و تجارت تأکید شده است برابر ماده ۱۶ قانون اصلاح قانون معادن ناظر به اصلاح ماده ۲۴ قانون مذکور، نکته این وزارتخانه را در خصوص اعلام از سازمان حفاظت محیط زیست، تعیین و اعلام شده است و در بدایع ماده یادشده وزارت صنعت، معدن و تجارت منحصر در مورد محدوده‌های واقع در مناطق تحت عنوان پارک ملی، آبشار، سیل، آبشار، پناهگاه حیات وحش و مناطق حفاظت شده، برای صدور پروانه اکتشاف استعلام نموده و در خارج از مناطق یادشده تکلیفی ندارد.

۲- در قانون برگزاری مناقصات وزارت صنعت، معدن و تجارت در فصل اول ماده ۲ بند پنجم به مطالبات ارزیابی زیست محیطی اشاره گردیده و پیمانکاران را ملزم به رعایت و اجرای این قانون دانسته‌اند.

در آیین نامه اجرایی بند الف ماده ۱۸۹ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در بندهای مختلف بر همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان حفاظت محیط زیست در خصوص توسعه پایدار و برنامه جامع آموزش همگانی محیط زیستی تأکید دارد.

در آیین نامه اجرای قانون مدیریت پسماندها در ماده ۲، به هماهنگی میان وزارت صنعت، معدن و تجارت، با سازمان حفاظت محیط زیست اشاره شده است.

همچنین در سیاست‌های کلی نظام در بخش معدن به موضوعاتی که انوبت بیشتری برخوردار است پرداخته شده که از جمله منابع آب و منابع طبیعی که در واقع حفاظت از منابع زیست محیطی معدنی می‌باشد.

قانون حفاظت از محیط زیست و قانون مدیریت پسماندها تا کنون نتوانسته‌اند دغدغه اصلی حفاظت از محیط زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن را مرتفع نمایند؟

همچنین چرا با وجود داشتن آیین نامه‌های اجرایی قانون معادن در فعالیت‌های اکتشافی و استخراجی و همچنین سایر آیین نامه‌های اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و آیین نامه ایمنی اکتشاف و استخراج معدن، آیین نامه تهویه معدن، آیین نامه اجرایی نظام مهندسی معدن و آیین نامه اجرایی قانون پسماندها و برنامه جامع ایمنی و محیط زیست معادن باز همچنان نگران حفاظت از محیط زیست و خسارات ناشی از فعالیت‌های اکتشافی و استخراجی از معادن هستیم؟

پرسش فرعی یک: **کارت‌های رویکرد قانونی در امورات مربوط به اکتشاف و استخراج از معادن کدامند؟**

فرضیه این است که در امور اکتشاف و استخراج از معادن ما با کاستی‌های رویکرد قانونی مواجه هستیم.

پرسش فرعی دو: **عدم کارایی ضمانت‌نامه‌ای در اجرای قوانین و مقررات در امورات مربوط به اکتشاف و استخراج از معادن کدامند؟**

فرضیه این است که در امور اکتشاف و استخراج از معادن، ضمانت‌های اجرایی کارا نیست.

حال با توجه به پرسش اصلی و دو پرسش فرعی و فرضیات مطرح شده، کارمان را در دو فصل مجزا یکی اکتشاف و دیگری استخراج پیش خواهیم برد و در صدد خواهیم بود تا مسائل و مشکلات زیست محیطی و حقوقی حوزه معادن را ابتدا مطرح و سپس مورد بررسی و تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار دهیم.

نظام حقوقی حفاظت از محیط زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن دارای چالش‌هایی می‌باشد که مهمترین آنها وجود قوانین معارض و درهم‌تنیدگی این بخش با سازمان‌های مختلف است. لذا در پایان تحقیق سعی و تلاش گردیده است پس از بحث و جمع‌بندی، نتیجه‌گیری گرفته و به سئوالات فوق پاسخ داده می‌شود.

در این تحقیق ضمن بررسی و اشاره به ملاحظات زیست محیطی در فعالیت‌های اکتشافی و استخراجی معادن، از روش توصیفی بهره‌برداری شده است، تا با کمک این قوانین حاکم بر معادن کشور، چالش‌های حقوقی و ساختاری در این راستا منعکس و حفاظت از محیط زیست در برابر فعالیت‌های اکتشافی و استخراجی از معادن کل کشور، سرلوحه امور قرار بگیرد.

در پایان نیز یکسری پیشنهادات ارائه می‌گردد، طبعاً چنین تحقیق و پژوهشی خالی از نواقص نخواهد بود و لیکن تلاش فراوانی در تهیه این تحقیق صورت پذیرفته و سعی گردیده در حد بضاعت و توان نگارنده "نظام حقوقی حفاظت از محیط زیست در امور اکتشاف و بهره‌برداری از معادن" مورد بررسی و تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار بگیرد.

امام‌واره معید راقی گردد.